



Rättsfallssamlingen

Mål C-87/22

TT
mot
AK

(begäran om förhandsavgörande från Landesgericht Korneuburg)

Domstolens dom (fjärde avdelningen) av den 13 juli 2023

”Begäran om förhandsavgörande – Behörighet i fråga om föräldraansvar – Förordning (EG) nr 2201/2003 – Artiklarna 10 och 15 – Överföring till en domstol i en annan medlemsstat som är bättre lämpad att pröva målet – Villkor – Domstol i den medlemsstat dit barnet olovligen har bortförts – 1980 års Hagkonventionen – Barnets bästa”

1. *Civilrättsligt samarbete – Domstols behörighet och erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar – Förordning nr 2201/2003 – Behörighet i fråga om föräldraansvar – Överföring till en domstol som är bättre lämpad att pröva målet – Tillämpningsområde – Överföring när barnet bortförts – Överföring av målet från den domstol som är behörig enligt artikel 10 i denna förordning till en domstol i den medlemsstat dit barnet olovligen har bortförts – Omfattas*
(Rådets förordning nr 2201/2003, artiklarna 10 och 15.1 b)

(se punkterna 40–43, 45–51, 55 samt punkt 1 i domslutet)

2. *Civilrättsligt samarbete – Domstols behörighet samt erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar – Förordning nr 2201/2003 – Behörighet i fråga om föräldraansvar – Överföring till en domstol som är bättre lämpad att pröva målet – Villkor – Ansökan om återlämnande enligt 1980 års Haagkonvention som ännu inte har avgjorts slutgiltigt*
(Rådets förordning nr 2201/2003, artikel 15.1 b)

(se punkterna 57–59 samt punkt 2 i domslutet)

3. *Civilrättsligt samarbete – Domstols behörighet och erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar – Förordning nr 2201/2003 – Behörighet i fråga om föräldraansvar – Överföring till en domstol som är bättre lämpad att pröva målet – Begreppet ”domstol som är bättre lämpad” – Bedömningskriterier – Överföringen kan tillföra ett faktiskt och konkret mervärde när det gäller att fatta ett beslut beträffande barnet – Risk för att den förälder som ansöker om återlämnande av barnet fräntas möjligheten att framföra sina argument på ett ändamålsenligt sätt – Den domstol som är bättre lämpad att*

pröva målet har vidtagit brådsåkande interimistiska åtgärder – Sexveckorsfristen har löpt ut efter det att en ansökan om återlämnande enligt 1980 års Haagkonvention har lämnats in och denna ansökan har prövats först efter betydande dröjsmål (Rådets förordning nr 2201/2003, artikel 15)

(se punkterna 63, 64, 66–69)

Resumé

TT och AK, som är slovakiska medborgare, är föräldrar till V och M, födda i Slovakien år 2012. År 2014 flyttade familjen till Österrike. TT och AK separerade under år 2020 och AK tog med sig barnen till Slovakien utan TT:s samtycke. TT ansökte då, vid en slovakisk domstol, om att barnen skulle återlämnas i enlighet med 1980 års Haagkonvention.¹ Samtidigt väckte han talan vid en österrikisk domstol med yrkande om att han skulle få ensam vårdnad om de två barnen. AK väckte talan vid samma domstol och yrkade att en slovakisk domstol skulle förklara sig behörig i fråga om vårdnaden om barnen i enlighet med förordning nr 2201/2003^{2,3}, och gjorde därvid gällande att de slovakiska domstolarna var bättre lämpade att pröva frågan om föräldraansvar för de båda barnen.

Den hänskjutande domstolen vill få klarhet i huruvida behörigheten att pröva frågan om vårdnaden om barnet enligt förordning nr 2201/2003⁴ kan överföras till en domstol i den medlemsstat där barnet till följd av ett olovligt bortförande har fått hemvist och huruvida de villkor för en sådan överföring som anges i denna bestämmelse är uttömmande.

Den hänskjutande domstolen önskar att EU-domstolen ska klargöra under vilka omständigheter en domstol i en medlemsstat, som är behörig att i sak pröva ett mål om föräldraansvar med stöd av artikel 10 i förordning nr 2201/2003, undantagsvis kan begära att målet ska överföras i enlighet med artikel 15.1 b i samma förordning till en domstol i en medlemsstat dit barnet olovligen har bortförts av en av sina föräldrar.

Domstolens bedömning

De behörighetsregler i mål om föräldraansvar som föreskrivs i förordning nr 2201/2003 har utformats med hänsyn till barnets bästa, särskilt kriteriet om närhet. Således innehåller denna förordning en regel om allmän behörighet⁵ för domstolarna i den medlemsstat där barnet har hemvist vid den tidpunkt då talan väcks. Denna behörighetsregel ska emellertid tillämpas med förbehåll⁶ för bland annat artikel 10 i förordningen, där det föreskrivs att det är domstolarna i den medlemsstat där barnet hade hemvist omedelbart före det olovliga bortförandet eller kvarhållandet som är behöriga. Denna bestämmelse syftar till att avskräcka från olovliga bortföranden eller kvarhållanden mellan medlemsstaterna, och är således avsedd att motverka

¹ Konventionen om de civila aspekterna på internationella bortföranden av barn, som ingicks i Haag den 25 oktober 1980.

² Rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 (EUT L 338, 2003, s. 1). Enligt artikel 15 i förordning nr 2201/2003 får de domstolar i en medlemsstat som är behöriga att pröva ett mål i sak i undantagsfall begära att målet, eller en specifik del av målet, ska överföras till en domstol i en annan medlemsstat, som barnet har en särskild anknytning till, om de anser att den domstolen är bättre lämpad att pröva målet och om det är till barnets bästa.

³ Bland annat i enlighet med artikel 15.1 b, 15.2 a och 15.5 i denna förordning.

⁴ Enligt artikel 15.1 b i denna förordning.

⁵ Enligt artikel 8.1 i denna förordning.

⁶ Enligt artikel 8.2 i denna förordning.

följderna av att den allmänna behörighetsregeln i artikel 8.1 i förordningen tillämpas i fall där det berörda barnet olovligen har bortförts, det vill säga att behörigheten överförs till den medlemsstat där barnet har fått nytt hemvist till följd av det olovliga bortförandet eller kvarhållandet.

Genom artikel 15 i förordning nr 2201/2003 har det dessutom instiftats ett samarbetsförfarande som ger den domstol i en medlemsstat som är behörig att pröva ett mål möjlighet att i undantagsfall överföra målet till en domstol i en annan medlemsstat som är bättre lämpad att pröva det, förutsatt att sistnämnda domstol förklarar sig behörig inom sex veckor. Även en domstol vars behörighet grundar sig på artikel 10 i förordning nr 2201/2003 har möjlighet att begära att målet ska överföras, och det är inte uteslutet att målet överförs till en domstol i den medlemsstat dit det berörda barnet olovligen har bortförts av en av sina föräldrar. Enligt förordning nr 2201/2003 ska barnets bästa komma i främsta rummet, och en överföring av målet måste vara förenligt härmed. Följaktligen strider det inte mot de mål som eftersträvas med förordning nr 2201/2003 att en domstol som enligt artikel 10 i förordning nr 2201/2003 är behörig i mål om föräldrans ansvar kan begära att det anhängiggjorda målet ska överföras till en domstol i en annan medlemsstat dit det berörda barnet olovligen har bortförts av en av sina föräldrar.

En överföring är dock endast möjlig om tre kumulativa och uttömmande villkor är uppfyllda,⁷ det vill säga att det finns en "särskild anknytning" mellan barnet och den andra medlemsstaten, att den domstol som är behörig att pröva målet i sak anser att en domstol i denna andra medlemsstat är "bättre lämpad" att pröva målet, och att det är till barnets bästa att överföra målet, i den meningen att den inte riskerar att inverka negativt på barnets situation. Den omständigheten att en ansökan om återlämnande har lämnats in med stöd av 1980 års Haagkonvention, men ännu inte har avgjorts genom ett slutgiltigt avgörande i den medlemsstat dit det berörda barnet olovligen har bortförts av en av sina föräldrar, kan inte utgöra hinder mot att målet överförs, men ska likväl beaktas vid prövningen av huruvida villkoren för att överföra målet är uppfyllda.

För det första är den omständigheten att barnet är medborgare i en viss medlemsstat ett av de kriterier som gör det möjligt att anse att barnet har en "särskild anknytning" till denna medlemsstat.

Vad för det andra gäller villkoret att den domstol vartill målet eventuellt ska överföras ska vara "bättre lämpad" att pröva målet, ska den behöriga domstolen beakta flera omständigheter. Härvidlag bör överföringen kunna tillföra ett faktiskt och konkret mervärde när det gäller att fatta ett beslut beträffande det berörda barnet, jämfört med om barnets ärende skulle fortsätta att handläggas vid den sistnämnda domstolen. Så är bland annat fallet när den domstol vartill målet eventuellt ska överföras, på begäran av parterna och i enlighet med tillämpliga processuella regler, har vidtagit en rad brådskande interimistiska åtgärder bland annat på grundval av artikel 20 i förordning nr 2201/2003. Överföringen får inte heller resultera i en uppenbar risk för att den förälder som ansöker om återlämnande av barnet fråntas möjligheten att framföra sina argument på ett ändamålsenligt sätt vid den domstol vartill målet eventuellt ska överföras. Slutligen ska det noteras att när en ansökan om återlämnande med stöd av bestämmelserna i 1980 års Haagkonvention har ingetts till de behöriga myndigheterna i den medlemsstat dit barnet olovligen har bortförts, kan ingen domstol i den medlemsstaten anses vara "bättre lämpad" att pröva målet innan den sexveckorsfrist för att pröva ansökan om återlämnande⁸ har löpt ut. Dessutom kan det förhållandet att domstolarna i den medlemsstaten först efter betydande dröjsmål kan pröva ansökan om återlämnande utgöra en omständighet som talar

⁷ En uttömmande uppräknning av dessa villkor återfinns i artikel 15.1 i förordning nr 2201/2003.

⁸ Enligt artikel 11 i 1980 års Haagkonvention och artikel 11 i förordning nr 2201/2003.

emot att dessa domstolar ska anses vara bättre lämpade att i sak besluta om rätten till vårdnaden om barnet. Det förhåller sig nämligen så, att sedan domstolarna i den fördragsslutande stat till vilken barnet har blivit bortfört får dessa inte besluta i sak om rätten till vårdnaden förrän det har fastställts att villkoren för att återlämna barnet inte är uppfyllda.⁹

Vad slutligen gäller villkoret att barnets bästa ska komma i främsta rummet, innebär detta att det inte får bortses från att det tillfälligtvis kan vara omöjligt för domstolarna i den medlemsstat dit barnet olovligen har förts av en av sina föräldrar att anta ett beslut i sak om vårdnaden som är till barnets bästa, innan domstolen i denna medlemsstat, som har att pröva ansökan om återlämnande av barnet, åtminstone har prövat denna ansökan.

⁹ Artikel 16 i 1980 års Haagkonvention.